

Spis treści

Wprowadzenie	9
ROZDZIAŁ I	
Przedmiot, zakres, cel i hipotezy, konstrukcje pojęciowe, uwarunkowania i metody procesu badawczego, zarys górnośląskiej zbiorowości regionalnej	17
1.1. W perspektywie teoretycznej i metodologicznej	17
1.1.1. Orientacja teoriopoznawcza	17
1.1.2. Metodologia	21
1.1.3. Przedmiot i zakres problemowy	22
1.2. Uwarunkowania procesu badawczego	31
1.2.1. Metody badań	31
1.2.2. Charakterystyka badań i badanych	35
1.3. Śląskość — aspekt subiektywny. Symboliczna sfera identyfikacji	37
ROZDZIAŁ II	
Moment liminalny i trudne lata transformacji (pamięć zmiany, zdarzeń i oczekiwań)	49
2.1. Dylematy i nadzieje	49
2.1.1. Czas przełomu	49
2.1.2. Rok upadku i narodzin	52
2.1.3. Pamięć i kontekst sytuacyjny dyskursu potocznego o „wielkiej zmianie”	61
2.1.4. Przyczyny upadku systemu totalitarnego	63
2.1.5. „Będzie jak na Zachodzie”	68
2.2. Górny Śląsk w „nowej Polsce”, czyli artykulacja tłumionych interesów górnośląskiej zbiorowości regionalnej	74
2.2.1. „Pierwsze chwile wolności”, czyli mit czasu transformacji	74
2.2.2. Na progu zmian	76
2.2.3. Mit Górnego Śląska	79
2.2.4. Oczekiwania	81
2.2.5. Potrzeba samookreślenia	85
2.2.6. „My Ślonzoki”, czyli mitotwórcza sytuacja u progu transformacji	87
2.2.7. Górnoślązacy o sobie po przełomie 1989 roku	93
2.3. Proces upodmiotowienia śląskiej ludności rodzimej. Nowy ruch regionalny	99

ROZDZIAŁ III

Potoczna wizja losu własnej grupy w czasie — śląska krzywda	113
3.1. Wprowadzenie	113
3.2. U początków śląskiej krzywdy	119
3.3. Okres międzywojnia	120
3.4. Mitologia „czasu przed”	122
3.5. Powstania i plebiscyt z 1921 roku — koniec czasu szczęśliwego	124
3.6. Plebiscyt z marca 1921 roku	126
3.7. Mit sprawiedliwej Polski i rzeczywistość III Rzeczypospolitej	128
3.8. Krzywdy „za staryj Polski”	132
3.9. „Polscy kulturtregerzy”	135
3.10. Blokady awansu społecznego	136
3.11. Deprecjonowanie śląskiego etosu pracy	137
3.12. „Ślązacy to nie Polacy”	138
3.13. „To nie polska mowa...”	140
3.14. Negacja śląskiej tożsamości	142
3.15. Los Korfantego i „sprawa śląska”	144
3.16. Koniec „prawdziwego” Śląska?	145
3.17. Polacy, dlaczego uciekacie?	146
3.18. Okres II wojny światowej	147
3.19. Okres powojenny, czyli „zarozki po wojnie”	154
3.20. Potoczne obrazy nadchodzącej Armii Czerwonej	154
3.21. Początki „ludowej władzy, co dla ludzi nie była”	155
3.22. Zniszczenie wszystkich Ślązaków	157
3.23. „Ruskie mordy”, „lagry” i wywózki	159
3.24. <i>Volkslista</i> oraz deklaracja „wierności Narodowi Polskiemu i demokratycznemu Państwu polskiemu”	162
3.25. Odniemczanie: „Niemcy to też ludzie...”	168
3.26. Pierwsze symptomy nowej ucieczki w śląskość	173
3.27. Walka z Kościołem	173
3.28. „Ciągłe tu cudze przychodzą”	174
3.29. Współzawodnictwo pracy	178
3.30. Od październikowej odwilży do schyłku Polski Ludowej	179
3.31. Dekada Gierka	183
3.32. „Za Solidarności tyż my za nic byli”	189
3.33. Okres stanu wojennego	190
3.34. Ostatki Polski Ludowej	191
3.35. III Rzeczpospolita	192

ROZDZIAŁ IV

Obrazy socrealistyczne, czyli system i obrazy Polski Ludowej	193
4.1. Wprowadzenie	193
4.2. Czas trwania socjalizmu i Polski Ludowej oraz potoczne próby periodyzacji tego okresu	200
4.2.1. Socjalizm	202

4.2.1.1.	Istota socjalizmu.....	204
4.2.1.2.	„Sztuczny system, nie dla ludzi”.....	208
4.2.1.3.	„Oni” — „my”.....	208
4.2.1.4.	„Socjalizm to cygaństwo”.....	210
4.2.1.5.	„Bezbożny ustrój”.....	213
4.2.1.6.	„Religiopodobny komunizm”.....	215
4.2.1.7.	„Marksizm über alles”.....	217
4.2.1.8.	Człowiek socjalizmu.....	218
4.2.1.9.	Socjalizm i dyktatura proletariatu.....	219
4.2.1.10.	Totalitaryzm systemu socjalistycznego.....	221
4.2.1.11.	Socjalistyczne planowanie.....	223
4.2.1.12.	„Socjalizm tak, wypaczenia nie...”.....	224
4.3.	Obrazy PRL-u.....	225
4.3.1.	Początek Polski Ludowej, czyli „zastraszanie wszystkich”.....	226
4.3.2.	Polska i stalinizm.....	229
4.3.3.	„W PRL, jak wszędzie, mogła być ino jedna partia”.....	231
4.3.4.	Przodownicy pracy socjalistycznej.....	232
4.3.5.	PRL to planowanie plus nieporządek.....	234
4.3.6.	Zła, niewydolna gospodarka.....	234
4.3.7.	Braki w zaopatrzeniu.....	235
4.3.8.	Życie z dnia na dzień, monotonia i szarość.....	236
4.3.9.	Lepsze czasy za Gierka i budowa „drugiej Polski”.....	238
4.3.10.	„Protesty” i przesilenia polityczne.....	239
4.3.11.	Poznański Czerwiec.....	240
4.3.12.	Marzec 1968.....	243
4.3.13.	Grudzień 1970.....	246
4.3.14.	„O co to szło?” — wydarzenia 1976 roku.....	248
4.3.15.	Czas „Solidarności”.....	251
4.3.16.	Stan wojenny.....	260
4.4.	Schyłek Polski Ludowej.....	266
4.5.	Aneks do obrazów PRL-u. Dwie biografie: Jerzy Ziętek i Edward Gierek	268

ROZDZIAŁ V

„Umieranie naszego Śląska”.....	272
5.1. Wprowadzenie.....	272
5.2. Trauma i jej oblicza.....	275
5.3. Kilka uwag o śląskim bezrobociu.....	279
5.4. Początek konania naszej ziemi.....	280
5.5. Mity czasu upadku.....	287

ROZDZIAŁ VI

Wizje przyszłości.....	293
6.1. Szczególny przypadek fatalizmu.....	293
6.2. „Wizje bliskiej przyszłości”.....	294
6.3. Potoczne „programy” dla Śląska.....	295
6.4. Autonomiczne województwo śląskie.....	296
6.5. Scalenie ziem śląskich — szansa na rozwój.....	300

6.6. „Nasz prawdziwy Śląsk”	301
6.7. „Wielki Śląsk”. Wizja oficjalna i wyobrażenia potoczne	303
Podsumowanie	307
Bibliografia	315
Materiały źródłowe	347